RAZPRAVA: BODOČI MB-ŽUPAN IN PERSPEKTIVE MESTA

O mestu, ki ga (še) ne znamo narediti

Tanja Cvitko, meščanka, producentka v kulturi

Saj poznamo tisti trenutek na Poštni, ko jutranje kavice še niti ne zaživijo zares, pa nekdo za sosednjo mizo že z župansko odločnostjo razglasi, kaj je narobe z Mariborom. Nekdo drug ve, kdo je za to kriv, tretji ima rešitev, četrti pa razloži, zakaj tudi ta ne bo delovala. Peti v časopisu bere rešitev šestega. Sedmi zre v prazno in mu je vseeno. V tem smo odlični. Mariborčani imamo posebno sposobnost, da se glede mesta, ki ga imamo radi, skoraj v hipu razdelimo na svoje tabore, pri čemer ima vsak (tudi pišoča) seveda zelo dobre razloge, zakaj je prav njegov pogled tisti, ki ga mesto potrebuje. Preveč vztrajno se prepričujemo, da je ena večjih mariborskih težav prav naša razdrobljenost. Da se drugod menda znajo boljše povezati, pri nas pa ostajamo razkosani med interese in vsak vleče na svojo stran. "Rabimo več povezovanja" je priročna diagnoza, dokler se ne vprašamo, kaj naj bi to pravzaprav pomenilo. Tudi ljudje, ki skupaj udarijo po tretjem, so povezani. Povezovanje se navsezadnje pokaže pri tem, kdo se povezuje s kom in okoli česa. Najbolj pa pri tem, kaj se zgodi, ko se ne strinjamo. V Mariboru imamo za takšne trenutke že folklorno pripravljeno razlago: saj veš, mariborska trma, pri nas pač ne gre. *Morda je v tem nekaj resnice, ena od razlag pa je lahko zgodovinska. Maribor je v nekaj desetletjih izgubil velik del svojega nekdanjega gospodarskega sveta in z* njim tudi precej zaupanja v velike zgodbe, ki prihajajo od zgoraj. Ko so propadali industrijski velikani in so ljudje ostajali brez dela, se je marsikdo naučil, da se bo moral znajti sam in poskrbeti zase, za svojo družino in svoj mali krog.

Isto mesto, ne nujno isti Maribor

Ti mali krogi pa se srečajo tam, kjer je treba sprejeti odločitev, ki ne ostane več samo stvar enega od njih. Javnost, stroka, teren in mestna oblast namreč v takšne pogovore ne vstopajo z enako močjo. Nekdo lahko predlaga, opozarja, protestira ali da strokovno mnenje, nekdo pa mora imeti pooblastilo in odgovornost, da na koncu odloči. Pri nekom, ki te moči nima, je zato vredno pogledati, kakšno pot mora njegov argument prehoditi, da lahko odločitev spremeni. Praktično rečeno: ko govorimo o istem mestu, ne govorimo nujno o istem Mariboru. "Slišali smo prebivalce." Dobro. In kaj je zaradi slišanega drugače? "Posvetovali smo se s stroko." Dobro. Stroka ni ena sama in njena mnenja si lahko nasprotujejo. Slomškov trg nam to nazorno prikazuje. Po odzivih javnosti je sledila razprava, a načrtovanih rešitev niso spreminjali. Ob Pekrskem potoku so po opozorilu, da bi načrtovana umestitev koloparka prizadela odrasle lipe, projekt preverili, kolopark zasukali in drevesa ohranili. To še ne pomeni, da je bilo prvo "poslušanje" slabo, drugo pa dobro, saj je nespremenjena odločitev lahko rezultat resnega tehtanja argumentov. Razlika, ki bi nas morala zanimati, je v tem, ali lahko sledimo poti od pripombe do odločitve in razumemo, zakaj jo je argument nekje premaknil, drugje pa ne. Na tej poti lahko urbanist, prometnik, ekolog, ekonomist, sociolog pa še kdo isto odločitev presojajo drugače. Ko se oblast sklicuje na "stroko", ni vseeno, kdo med temi strokami samo svetuje in kdo je nosilec odločitve. Če je že vnaprej jasno, čigav pogled bo obveljal,

Foto: Sašo Bizjak

poslušanje težko ostane kaj več kot spremljava odločitve. Sodelovanje se zares preizkusi šele, ko se ljudje za isto mizo ne strinjajo, odločitev pa je vseeno treba sprejeti.

Prenašanje nestrinjanja

Po osmih letih Saše Arsenoviča na čelu mesta imamo dovolj dolgo obdobje, da lahko presojamo, kako je odločal in kako je ravnal, ko so mu drugi ugovarjali. V njegovem načinu vodenja prepoznavamo nekaj nenavadno domačega: mesto je skušal urediti tako, kot zna Mariborčan urediti svoje življenje – sam, po svoje in brez preveč vprašanj drugim. Pri tem mu je treba priznati, da je Maribor danes videti drugače kot pred njegovim prvim mandatom, saj so velike prenove javnega prostora v mestnem središču podobo mesta opazno spremenile. Po dveh mandatih prav tako dobro vidimo, kako je poslušanje mesta delovalo takrat, ko bi moralo slišano dobiti moč nad odločitvijo.

Ta jezik ni nov. Tudi Arsenovič je pred osmimi leti v kampanjo vstopil s poudarki na povezovanju in sodelovanju, preseganju strankarskih delitev in drugačni kulturi dialoga. Takrat še nismo mogli vedeti, kako bo vse to videti po osmih letih dejanskega odločanja. Danes lahko. Če bi iz tega potegnili samo sklep, da mora naslednik bolj poslušati, je njegov program skoraj že napisan. Besede se med kandidati razlikujejo, refren pa je skoraj isti: poslušanje, povezovanje, sodelovanje, več stika z ljudmi. "Maribor si zasluži več" je eden naših najbolj trdoživih političnih klišejev. Beseda "več" pa še ne pove, česa naj bo več, kdo bo o tem odločil in česa bo zaradi tega manj. Kaj se bo zgodilo, ko bo župan od strokovnjakov, s terena ali iz mestnega sveta slišal nekaj, česar noče slišati? Preizkus načina odločanja se začne, ko teren pokaže, da njegova rešitev ne deluje, kot je pričakoval, ko strokovni argument podvomi o zamisli, na katero je ponosen, ali ko mu mestni svet prepreči nekaj, za kar je sam prepričan, da je dobro. Takrat se pokaže, ali ima drugačen argument pri odločanju dejansko težo. Kako oblast prenaša nestrinjanje, se ne vidi samo v odnosu do javnosti, različnih strok ali mestnega sveta, ampak tudi med ljudmi, s katerimi župan vsak dan dela. Kdo v njegovi bližini lahko brez posledic reče: tole ni dobra ideja? Župan ne potrebuje samo ljudi, ki znajo njegove odločitve izpeljati. Potrebuje tudi ljudi, ki mu jih znajo pravočasno postaviti pod vprašaj. Isto merilo velja za vsakogar, ki pride na oblast: današnji kritik samovolje lahko jutri odkrije, kako priročno je odločati brez nadležnih ugovorov. Menjava človeka zato še ni menjava vzorca.

Menjava človeka še ni menjava vzorca

Če je bilo ob prejšnjih županskih volitvah mogoče govoriti o izbiri med mestom brez vizije in mestom ene same vizije, gre danes bolj za to, ali znamo narediti mesto, v katerem vizija obstaja, vendar dopušča možnost, da pri njenem oblikovanju nismo videli vsega. Pri menjavi oblasti se najbolj pokaže, koliko takšna vizija pripada mestu in koliko človeku, ki jo je zastavil. Arsenovič je ob odhodu dejal, da mesto ne potrebuje večnih mandatarjev, obenem pa želi, da zastavljena razvojna politika teče naprej. Naslednika čakajo tudi sprejeti proračun za leto 2027 ter začeti projekti in obveznosti, ki niso nastali v njegovi kampanji. Svoje obljube bo moral uresničevati znotraj tega okvira. Ali bo podedoval tudi način, kako je bilo na Heroja Staneta mogoče reči da – in kako težko je bilo reči ne?

Na Poštni je seveda lažje

Pred volitvami lahko zato naredimo majhen obremenitveni test, da ne pridemo žejni čez Dravo: preverimo nosilnost obljub in prepustnost načina odločanja človeka, ki bo dobil mandat. Obljuba svojo nosilnost pokaže, ko nanjo naložimo denar, čas, ljudi, prostor, različne strokovne poglede in vse, kar mora biti urejeno, da se sploh lahko uresniči; prepustnost odločanja pa takrat, ko ga izkušnja s terena, druga strokovna presoja ali argument iz mestnega sveta postavi pod vprašaj. *Kaj nam mesto pove, ko ga nihče ne gleda? Morda je najtežje spremeniti prav tisto, česar ne vidimo: kdo se komu upa ugovarjati, čigav argument potrebuje dodatno dokazovanje in čigava razlaga velja že zato, ker prihaja z vrha.* Takšni vzorci nimajo protokolarnih slavnostnih otvoritev, vendar mesto določajo dlje kot marsikatera infrastrukturna prenova. Ko bodo predvolilne besede postale odločitve, se bo začelo tudi mesto, ki ga bomo zares živeli.

Na Poštni je seveda lažje. Tam lahko vsak svojo vizijo mesta poravna z računom za kavo in gre naprej. Če gre verjeti načinu, kako v Mariboru govorimo o sebi, nam idej, vizij, drznosti in ambicioznosti ne manjka. Morda pa mesta, ki si ga želimo, ne znamo narediti zato, ker smo še vedno ujeti v načine, po katerih smo delali prejšnje. Za to pa ne bo dovolj nov župan. Ali županja.

Rekli so

Kar ni naše, ne obstaja

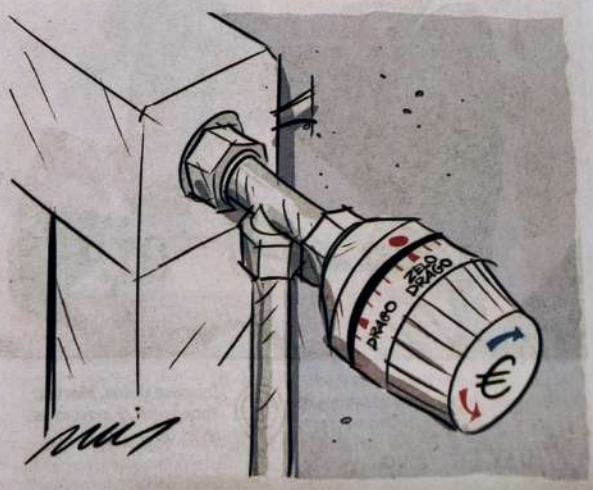

Leon Magdalenc, komunikator, v kolumni v Dnevniku o prevzemu oblasti:

"Šala tedna je zagotovo ponujena ideja z oblastniškega dvora, da naj javno televizijo plačujejo tisti, ki jo hočejo. Tista polovica, ki je glasovala proti ukinitvi RTV-prispevka. V tej pobudi, ki mnogim ni nič smešna, pa v bistvu leži doseg trenutne oblasti. Oblast pač ne razume termina javno. Razume le termin naše. Zanje je vse njihovo od tistega trenutka, ko so spretno sestavili zmagovalno koalicijo po volitvah. Njihova je država, njihov je parlament, njihovi so odbori, njihove so preiskovalne komisije, njihova je kultura, njihovo je šolstvo, njihova je policija, njihova je vojska in njihov je državni proračun. Ko je nekaj njihovo, ni več prostora za druge. Vse, kar bodo prepustili drugim, bo neke vrste žrtvovanje. Zanje bo to dobesedno trganje od ust. Ali pa miloščina iz prepolnega žepa. Podobno se žrtvujejo mnogi podjetniki v tej državi, ker dajejo plače svojim zaposlenim.

Torej, če kaj ni naše, potem to ne more biti javno. Termin javno je tako preklet kot termin skupno. Ničesar ni več skupnega. Je le še zasebno. In oblastniki se res tako tudi vedejo. Kot zasebniki, ki zasledujejo svoje interese, svoje dobičke in nagrajujejo najzvestejše podpornike. Z veseljem nam bodo kmalu pridigali, da smo za vse svoje nesreče krivi sami. Kar na koncu tudi drži. Drži v tem, da jim dajemo svoj glas. Jih volimo, čeprav so nas že velikokrat razočarali.

Zato mora oblast poleg smisla za humor imeti tudi smisel za prinašanje volilcev naokoli. Ti nadarjeni osebki so se v zadnjem času namnožili kot majski koloradski hrošči. In res so se letos razmnožili prav v maju. Točno takrat, ko so čez noč pozabili vse predvolilne obljube. Živalski svet, ki nam tokrat vlada, je res pisan. Na vrhu je škorpijon, okoli veliko kameleonov in spodaj množica koloradskih hroščev." **(dr)**

Karikatura: Andrej Bajt